

KRONIKK

Korona, digital transformasjon og etikk

I krisetider gjøres ofte oppfinnelser eller innovasjoner som det gjerne kalles nå for tiden. Nylig (25.03.20) publiserte Fædrelandsvennen en artikkel om TELMA-prosjektet som hev seg rundt og videreutviklet en app til å overvåke korona-pasienter.

TELMA-prosjektet hadde allerede utviklet en felles telemedisinsk løsning for hele Agder som gir helsevesenet mulighet til å følge opp pasienter der de er til enhver tid. Løsningen er testet på pasienter med kols, diabetes, hjertesvikt, angst og depresjon, og er så enkel at alle kan bruke den. Prosjektleder Morten Lauknes kjenner ikke til liknende prosjekt i hele verden.

Da korona-bølgen begynte å øke i styrke ble appen utvidet, i løpet av 10 døgn, til å kunne overvåke korona-pasienter og korona-virusets utbredelse. Alle på Agder kan laste ned appen og trenger termometer og mobiltelefon eller nettbrett eller pc for å bruke den. De som trenger hjelp fra helsevesenet, kan få det elektronisk i eget hjem. En utmerket mulighet for å unngå smitte.

TELMA-appen må vel sies å være en del av den dagsaktuelle digitale transformasjonen-bølgen: «en prosess der virksomheten endrer hvordan den utfører sine oppgaver, tilbyr bedre tjenester, jobber mer effektivt eller skaper helt nye tjenester» (difi.no). Bruken av teknologi åpner dermed for andre og mange vil mene, mer effektive måter å forholde oss til hverandre og til arbeidsoppgavene den enkelte utfører.

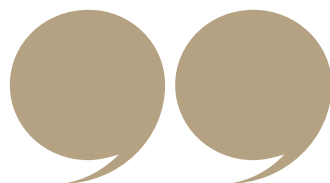
For tiden er den norske strategien at pandemien skal slås ned. Strategien bygger på en forståelse, riktignok ufullstendig, om hva som skal til ut fra antagelser og observasjoner som er gjort.

Sverige har en annen tilnærming og tillater mennesker å samles i større grad enn nordmenn får. Først når pandemien er slått tilbake vil det være mulig å evaluere de forskjellige strategiene.

Vi er inne i et storstilt eksperiment i disse dagene. Regjeringen har lagt føringer for hvordan vi skal forholde oss og arbeide for å unngå smitte. Det er hjemmekontor, hjemmeskole, kultur over internett, strømmejenester, handling over nettet osv. Vi får derfor testet forskjellige aktiviteter 'live'. Rent teknisk: Tåler nettet belastningen av all trafikken? Strømmejenestene oppfordres til å redusere kvaliteten på filmer av kapasitetshensyn. Vi får testet ut undervisning og læring over nett. Hvordan fungerer konsultasjoner over nett? Politiske møter, komité-



– Da korona-bølgen begynte å øke i styrke ble appen utvidet, i løpet av 10 døgn, til å kunne overvåke korona-pasienter og korona-virusets utbredelse. Alle på Agder kan laste ned appen, skriver kronikkforfatter. FOTO: MIA OSHIRO JUNGE / NTB SCANPIX



Det kan derfor i disse korona- og digitale transformasjonstider være viktig å være «føre-var» og tenke gjennom konsekvensene av den digitale transformasjon.

møter og andre møter foregår via nettet, og beslutninger fattes i slike fora. Hvordan fungerer det? Vil vi fortsette på samme måte i fremtiden? Og ikke minst, tåler vi som enkeltmennesker og samfunn å leve og arbeide på denne måten?

Den pågående pandemien kan være en pådriver for den digitale transformasjonen med uanede konsekvenser. Den digitale transformasjonsbølgen startet lenge før korona-pandemien og vil påvirke oss mye mer og mye, mye lengre enn koronapandemien, og helt sikkert på måter vi ikke kan forutse.

Det vi tenker mindre på nå er mulige langsiktige konsekvenser av utvikling som foregår i krisesituasjoner. La oss foreta et tankeeksperiment som kanskje ikke er så usannsynlige i en framtidig situasjon med en mer dødelig pandemi, eller der vi lever under andre politiske vilkår. La oss, for enkelthets skyld, bruke TELMA-appen som et mulig eksempel. Opprin-

nelig utviklet TELMA-prosjektet løsninger for sykdommer som er kroniske og som ikke inngår i smittevernssammenheng. Ved videreutviklingen av løsningen til å gjelde oppfølging av epidemiske sykdommer beveger løsningen seg inn i et annet domene som kan få store konsekvenser for oss. Et spørsmål blir da hvilke etiske refleksjoner og overveielser for misbruk er gjort i den nevnte videreutviklingen av løsningen?

La oss videreføre tankeeksperimentet over: Hva om alle, hele Norges befolkning, blir nødt til å registrere seg i en slik app for å følge og forhindre smitte i en pandemi? De data som samles inn vil da kunne brukes til å overvåke hver innbygger i Norge. En videreutvikling av appen vil lett kunne brukes til å overvåke våre bevegelser via våre mobiltelefoner. Reiser vi på hytta? Bryter vi karantene- eller isolasjonsreglene? Det kan enkelt registreres. Poli- ti varsles eller bot trekkes au-

tomatisk fra konto. Naboer eller de vi møter på gata eller i butikken kan varsles via deres mobiler. Vi kan stenges ute fra butikker, kan ikke komme inn i bygninger vi ikke har lov til, mer som overvåking og tvang enn basert på tillit. Mange vil kanskje hevde at dette er dystopiske fremtidsskremser. Etter det medier rapporterer blir mennesker allerede i dag utsatt for tilsvarende ting i andre deler av verden.

Det kan derfor i disse korona- og digitale transformasjonstider være viktig å være «føre-var» og tenke gjennom konsekvensene av den digitale transformasjon vi er inne i, med eller uten korona? Kanskje en viktig forutsetning for å bevare den norske tilliten vi er så stolte over og opptatte av?

HANS OLAV OMLAND,

1. amanuensis Institutt for informasjonssystemer, UiA, og senter for digital transformasjon (CeDiT)